

خداوند در قرآن کریم بعنوان والاترین و تنهاترین خالق هستی، حیات هر چیز را به آب وابسته دانسته و به صراحت اصل حیات و تدوام آن را در گرو وجود آب قرار داده است و بدین سان آب مترادف با حیات گردیده است. به همین جهت می توان علاوه بر تدوام نیاز حیات فردی بشر به آب، نیاز جمعی و گروهی به آب را جلوه ای دیگر از حیات بخشی آب دانست. اهمیت روز افزون و فزاینده آب در عرصه های گوناگون حیات جمعی به حدی بدیهی و مبرهن است که به جرأت میتوان گفت هیچ تمدن و تجمعی را بدون وجود یک منبع حیاتی نمی توان در عرصه های تاریخی پیدا نمود. تمدنهای بزرگ تاریخی همه در کنار یک منبع آبی رو به توسعه و ترقی گذارده اند. مصر باستان، نیل عظیم را در کنار خود داشته و بابلها نیز در کنار دجله و فرات و ایرانیان در کنار رودهای عظیم و قناتهای شگرف راه کمال و توسعه خویش را طی کرده اند. تلاش و تمدن است آب در صنعت، امروزه نیز ارزش آب واجد جنبه های گوناگون و نوین است. آب سر منشأ تولید کشاورزی، برق، شهرسازی و ساختمان، بهداشت و بطور کلی در سراسر فعالیتهای بشری از جایگاهی رفیع برخوردار و البته این ارزش رو به توسعه و فزونی است.

در کشور ایران که در بخش نیمه خشک کره خاکی قرار گرفته آب ارزش بسی والاتر از مناطق پر آب است و آباء و اجداد ما به اهمیت این امر واقف و در بهره گیری و استفاده شایسته و مطلوب از آن به مراتب حساس تر و کوشاتر بوده اند. فقدان امکانات فنی برای استحصال آب از اعماق زمین آنها را از تلاش باز نداشته و تلاش روز افزون آنها در دست یابی به منابع آبهای زیرزمینی از طریق حفر چاه، قنات و گسترش و توسعه چشمه های طبیعی نشانگر کوششی وافر در استفاده از این منابع حیات بخشی تلقی می گردد.

قانونگذار هم برای تدوین مقررات اجتماعی به تدریج برای مقررات حاکم بر آنها تا کنون چند رویکرد داشته است و سعی داشته امکان دسترسی به منابع آبی را در ذیل قواعد حقوقی و تحت مقررات کلی به سامان برساند. این رویکرد ها عبارتند از:

- 1- رویکرد نظام خصوصی مالکیت و بهره برداری از آنها در چارچوب قانون مدنی -
 - 2- رویکرد نظام نظارت عمومی بر مالکیت و بهره برداری از آنها در چارچوب قوانین اختصاصی -
 - 3- رویکرد نظام دخالت، حاکمیت، مالکیت و بهره برداری از آنها در چارچوب قانون اساسی -
 - 4- رویکرد نظام تفکیک مباحث مالکیت و بهره برداری از آنها در چارچوب قوانین توسعه -
- ما در این مقاله علمی علاوه بر ارائه یک سیر تاریخی مربوط به مقررات موضوعه مرتبط با آبهای زیر زمینی به بررسی و در پایان به مسائل کیفری آب خواهیم پرداخت. رویکرد های اشاره شده خواهیم پرداخت نگارنده معتقد است تنوع مطالب و گستردگی امر این زمینه را برای تالیفات حقوقی علمی فراهم آورده و اقتضای اختصار باعث میشود که بطور اجمال مطالب تقدیم گردد.